

ARTHUR RIMBAUD

NA CESTE K SLNKU

ARTHUR
RIMBAUD

NA CESTE
K SLNKU

Vybral a preložil Ján Švantner
Ilustroval Andrej Dúbravský

 IKAR

Z francúzskeho originálu Arthur Rimbaud: Oeuvres complètes,
Bibliothèque de la Pléiade, Éditions Gallimard, Paris 1972,
vybral a preložil Ján Švantner. Doslov napísal Ján Švantner.

Translation © 2026 by Ján Švantner
Epilogue © 2026 by Ján Švantner
Illustrations © 2026 by Andrej Dúbravský
Design © 2026 by Pavol Bálik
Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0958-5

ČIA DUŠA NEMÁ DÉMONA...?

A. Rembault

Pocit

V lete sa vyberiem, keď večer modravý je,
chodníkom po tráve šľahaný obilím.
A vetru dovolím, nech mi len vlasy myje,
keď sviežosť v chodidlách snívajúc pocítim.

Nič vo mne nemyslí, nič vo mne neprevraví,
no s láskou bezmernou a v duši zjavenou
ja ako kočovník preniknem do dialavy
po cestách Prírody — šťastný jak so ženou.

Marec 1870

Slnko a telo

I

Slnko je ohnisko žitia a čistej nehy,
 keď láskou ohnivou zalieva zemské brehy.
 Cítime, vystrúc sa v údolí zvečera,
 že v zemi kypí krv, že je už dospelá,
 že jej hrud' nesmierna, len dušou nadnesená,
 je z lásky ako Boh a z tela ako žena,
 že v lúčoch uzavrie miazgami spojené
 tak plné zárodkov to veľké hmýrenie!

Dvíha sa, rastie zem!

— Ó, božstvá Venušine!

Lúto mi mladých čias v antickej prahlbine,
 lúto mi zvieracích faunov a satyrov,
 bohov, čo požuli z lásky kvet podchvíľou
 a v leknách objali aj nymfy, ktoré svietia!
 Lúto mi mladých čias, keď miazga tohto sveta,
 voda riek, krv ruží zo stromov v zeleni
 Panovi do žily vrhli svet zasnený,
 pod jeho kozími nohami zem sa chvela,
 keď zľahka bozkala aj syrinx jeho pera,
 vytvoriac pod nebom na lásku piesne chvál,
 keď začul navôkol, keď na planine stál,
 ako sa na výzvu príroda živo hlási,
 keď v mĺkvych korunách spievali iba vtáci,
 keď ľudí knísal kraj a modrý oceán
 a zvery ľúbili ako Boh v jase rán!
 Lúto mi za časom, keď v prenesmiernej kráse
 Kybelé na voze so spiežou v čistom jase
 prebehla rozľahlé žiarivé krajiny,
 jej prsník všade lial v bezodné hlbiny
 čistý prúd života, čo konca-kraja nemá.
 Šťastný tvor pil z jej prs jak z posvätného vena
 ako to dieťaťko, ako ten hravý tvor.
 — Keď človek silný bol, aj cudný, mierny bol.

No beda! Poznám dej, teraz tak prehovorí
 a ide, vypne sluch a zrak si do tmy vnorí.
 — Tak predsa! Bohov niet! Človek je pravý kráľ.
 Človek Boh! Pud lásky navždy sa vierou stal!
 Keby tak človek pil z tvojich prs sladké prúdy,
 Kybelé, veľká mať bohov a všetkých ľudí!
 A keby nenechal odvekú Aštarot,
 čo pustiac kedysi v jase dní bez mrákot
 z modrých vln kvet tela, vôňou vln taký svieži,
 zjavila pupok svoj, kde ružou pena sneží,
 a zrakom víťaznej bohyně vnukla spev
 tým lesným slávikom a lásku srdciam diev!

II

To v teba verím ja! Len v teba, božská matka,
 ó, Afrodita vôd! — Cesta je trpká, krátka
 od čias, čo iný Boh na kríž nás pripútal.
 Telo a mramory, Venuša, tebe som vieru dal!
 — Nuž človek smutný je a mrzký v lúčoch dialí,
 v šatách je ukrytý, lebo mu cudnosť vzali,
 lebo si zašpinil tie božské ramená,
 lebo si zahatal jak modla z plameňa
 v špinavom lokajstve to telo Olympana!
 Dokonca po smrti, hoc v kostrách trvá rana,
 chcel by žiť, uraziac pôvodný prameň krás!
 — Modlu, kam čistotu vložil si toľký raz,
 kde z hlíny spravil si bôžika pre nás, ženu,
 aby muž úbohú dušu mal osvietenú
 a v láske nesmiernej dvíhal sa pomaly
 z čiernych hrúd na vrchol, kde krása zažiari!
 Žena už nevie byť ani len kurtizána!
 — Nuž je to čudný žart! Ľudia ju smiechom hania
 aj v mene posvätnom tej veľkej Venuše!

III

Kiežby sa vrátil čas, kiež sem zas nakluše!
 — Človek je na konci! Človek hral všetky roly!
 V jase dní znavený útokom na idoly,
 voľný a vzkriesený bôžikov strasie sa,
 a keďže z neba je, preskúma nebesá!
 Ideál, myšlienka, čo nezdolne vždy znela,
 každý boh, žijúci pod hlinou jeho tela,
 vystúpi, vystúpi, vzbĺknuc mu pod čelom!
 Keď ho zrieš prezerat celý kraj pod nebom
 a staré jarmo tlčť slobodne bez zachvenia,
 prídeš mu ponúknuť i sviatosť Vykúpenia!
 — Žiarivá vyplávaš uprostred veľkých vôd,
 vrhajúc na šíre svety a ľudský rod
 tú lásku bez konca, ten úsmev v nekonečne!
 Jak lýra nesmierna chveje sa vesmír večne
 v búrlivom vlnení hľbokej nežnosti!

— Po láske túži svet: Utíš ho v úzkosti!

A človek oživil slobodu v hrdej hlave!
 Náhlý lúč nádhery v tom prapôvodnom stave
 aj boha rozochvel v oltári ľudských tiel!
 A z dobra šťastný dnes zlo bledý pretrpel,
 Všetko chce preskúmať, poznať muž! Myseľ daná,
 kobyla dlhý čas, dlhý čas ubíjaná,
 z čela mu vybehne! To *prečo* pozná snáď...!
 Nech voľná vyskočí, muž bude vieru mať!
 — Prečo nik modrú tíš a priestor nepreskúma?
 Prečo sa zlato hviezd sype jak v dune duna?
 Čo by sme videli, stúpajúc k výšinám?
 Či stádo všesvetov povedie Pastier sám,
 idúc tak po cestách večných hrôz do priestoru?
 A svety vesmíru, čo éter zviera spolu,
 rozkmitá v tónine jediný večný hlas?
 — Či človek môže zrieť a rieknúť: Verím zas?
 A je hlas myšlienky azda viac ako snenie?

Ak včas prísť, krátko žiť má človek prisúdené,
 odkiaľže prichádza? Či padá v oceán
 až na dno k zárodkom, embryám, semenám
 do vyhne prírody, kde matka navždy naša
 vzkriesi ho, stvorenie, čo do života vnáša,
 nech v ruži miluje a chlebom živý je...?

Je vo tme poznanie! — Náš um sa prikryje
 pláštikom hlúposti vhodným len pre chiméru!
 A ľudské mláďatá ženám sa z vulvy derú,
 slabý um skrýva nám ten z nekonečna hlas!
 Chceme sa pozeráť: — Pochybnosť trestá nás!
 Pochybnosť, chmúrny vták, krídlom nás doudiera...
 — Vyhládka na obzor naveky uletela...!

Obloha otvorená! Tajomstiev už viac niet
 a človek stojaci zložil si ruky hneď,
 kým vôkol príroda v bohatstve čisto žiari!
 A spieva... spieva les a rieka šumí v diali
 tým spevom pre šťastie, čo k svetlu stúpa z tiem...!
 To vykúpenie je a z lásky, z lásky sen...!

IV

Nádhera živých tiel! Nádhera ideálov!
 Láska sa prebúdzá s víťaznou rannou žiarou,
 keď je čas skloniť sa bohom a hérošom
 pred bielou Venušou a malým Erosom,
 čo zľahka ovanú, ružami zasnežení,
 pod nohou kvitnúce kvety a mladé ženy!
 Ó, veľká Ariadna, čo plačeš a máš strach,
 keď z brehu sama zrieš unikať na vlnách
 bielu loď Tézea, čo v lúčoch slnka žiari,
 ó, čisté dievča, mlč, po noci v trpkom žiali!
 Zlatý voz hroznami skrášlený celý je!

To Bakchus prechádza poľami Frýgie,
 chlipnými tigrami, pantermi sprevádzaný,
 a vedľa modrých riek červeňou machy mámi.
 Na šiji Zeus Býk má ľahké bremeno,
 Európu v nahote, jej biele rameno
 na šiju položí vo vlnách rozochvene,
 oko k nej obráti jak do hmly ponorené.
 Ona si nechá nieť aj líce ako kvet
 na čele Diovom, jak slepá musí mrieť
 v tom božskom objatí. Vlna sa šumom hlási
 a penou zo zlata zdobí jej dlhé vlasy.
 — Cez oleander šla, cez lotos táravý,
 len s láskou prekĺznuc, sny Labuť vyjaví
 a Lédu objíme belostou svojich krídel.
 — Kým prejde Kypranka — kto takú krásu videl? —
 a boky v žiarivej oblosti rozvinie,
 zlato prs ukáže s hrdostou bohyně,
 i brucho ako sneh, vnorene v čiernej pene.
 — Krotiteľ Herakles so slávou v svojom mene,
 čo kožu leva si, ozrutný, navliekol,
 mierny i hrozivý blíži sa na obzor!

V období letných lún nejasne osvetlená
 zlatisto bledá je, nahá a plná snenia,
 na ktorej ťažký prúd vlasov sa rozvinie,
 na tmavej čistine, hviezdy sa v machu trasú,
 dryáda pozerá na nebo v tíšine...
 — Belostná Seléné púšťa svoj závoj jasu
 na nohy krásneho, hľa, Endymióna,
 bozky sa v lúčoch tam na neho vyronia...
 — Prameň sa v náreku unáša do extázy...
 To nymfa sníva sen, dotknúc sa laktom vázy,
 o krásnom mužovi zdvihnutom vlnami.
 — V ľubostnom vanutí prešla noc láskaní
 a v lesoch posvätných, kde stromy údes morí,
 padá tíš vznešene v temnote na mramory,
 bohovia, na čele ktorých má hniezdo hýľ,
 počujú ľudský svet, čo z nekonečna pil.

Ofélia

I

V tísine temných vln, kde spiace hviezdy svietia,
hľa, Ofélia tam plaví sa do dialí
jak veľká ľalia, závojmi obostretá...
— Z ďalekých lesov znie len clivé halali.

Prešlo už tisíc liet, čo smutná Ofélia
riekou sa pomaly jak prízrak uberá.
Prešlo už tisíc liet, čo z poblúznenia pija
a šepká romancu vo vánku večera.

Vietor jej závoje, na vode kolísané,
jak ružu roztvorí, keď hrud' jej ovinie.
V šume a plači vrúb na pleciah vždy jej vanie
a nad jej čelo snov skláňa sa v trstine.

Lekná tam vzdychajú vôkol nej rozvlnené
a zavše prebudí i v spiacej jelši sen,
kde z hniezda uniká s krídlom i malé chvenie...
— V zlate hviezd vlní sa tajomná veľpieseň.

II

Ako sneh bledý si, krásny kvet Ofélie!
Ó, dieťa, mŕtve si, nesené na vode!
— Vietor, čo z vysokých nórskeho hôr priviaty je,
tíško ti rozprával o trpkej slobode.

To vánok krútiaci hlboké tvoje vlasy
niesol ti zasnenej v šumení čaromoc:
Čistý spev prírody len v srdci začula si,
keď stromy stonajú a vzdychá temná noc.

To divá morská pláň, bezbrehé burácanie
zbili ti detskú hrud', ty ľudský, nežný tvor.
To krásny gavalier raz v aprílovom ráne
na lono, blúznivec, tebe si prisadol.

Láska a sloboda! Aký sen, poblúznená!
Ako sneh v plameni tak sa v ňom rozplynieš.
Nesmierne vízie dusia ti v reči mená.
— Z tej cesty bez konca máš v modrom oku des.

III

— A básnik hovorí, že kým lúč z hviezdy plynie,
ideš, noc, trhať kvet, ktorý sa rozvíja,
že zrel, jak v závojoch vznáša sa na hladine
len Ofélia, hľa, jak veľká ľalia.

Bál obesencov

Na milej čiernej šibenici
tancujú spolu rytieri,
diablovi biedni kopijníci,
sultánske kostry bez viery.

A messer Belzebub ťahá tam za kravaty
panákov s úškľabkom k nebesám odvtedy,
čo všetkých po čele podošvou stále mláti,
nútiac ich tancovať vianočné koledy!

Padli si panáci kosťami do objatia:
Podobnú organu ich zhotovenú hrud',
určenú v zovretí kedysi pre dievčatá,
uvrhla do hnusu párenia dlhá púť.

Tak hurá! Bez brucha krútia sa tanečníci!
Javisko dlhé je, robia tam premety!
Kiež si nik nezmýli boj s tancom v motanici!
Belzebub vrzúka do husiel' zapretý!

Na tvrdých podpätkoch sandál sa nerozklenie
a všetkým chýba už z pokožky košela:
Zvyšok je zreteľný, nebudí pohoršenie.
Na lebkách leží sneh jak čiapka dobiela.

Jak chochol z rany hláv havran sa strmo týči,
kus mäsa vtiera si na krku do peria.
Akoby vo víre v pochmúrnej motanici
stuhli tí rytieri v brnení z papiera.

Hoj! Hvízda severák, keď kostra s kostrou plesá!
Jak organ železný zavýja čierny trám!
Vlci naň odvetia, keď v diaľke vyjdú z lesa:
Pekelnú červeň dá horizont nebesám...

Zatraste kosťami pochmúrnych kapitánov,
čo s falšou kýptami bez prstov ukuli
ruženec objatia na stavcoch s bledou hranou:
To nie sú praľudia, lež dávni zosnulí!

V tom tanci umrlcov v desivom rozbesnení
na nebi v červeni mece sa kostlivec.
Ako kôň vzpiera sa vzrušením unesený:
A cítiac na šiji po slučke ostrý rez,

prstami dráždi si na stehne ranu kosti
s posmechom podobným ozvenám výkrikov,
keď ako akrobat vrúti sa medzi hostí
a skočí do tanca za spevu kostlivcov.

Na milej čiernej šibenici
tancujú spolu rytieri,
diablovi biedni kopijníci,
sultánske kostry bez viery.

Tartufov trest

Tak v srdci rozpáliac, rozpáliac temné sny
pod čiernym habitom a s rukou v rukavici,
v deň, keď sa poberal odporne lúbezný,
aj vieru zaslinil bezzubý a stále bledý v líci,

v deň, keď sa poberal s *Oremus*, zlostný muž
schytil ho surovo za ucho prefíkané
a sypal odporné slová naň, vytrhnúc
z vlhnúcej pokožky to rúcho v čiernom tkané.

Taký trest...! Šaty mal načisto uvoľnené,
pátričky výčinov našli už odpustenie,
keď Tartufe s ružencom zrazu sa svätým stal.

Šiel teda na spoveď, modlil sa rozchrčaný
a zlostník odišiel spokojný s úlovkami,
no Tartufe od hlavy po päty nahý stál!

